

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— „ četrt leta . . . 2:50 „ posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h „ „ dvakrat . . . 12 „ „ „ trikrat . . . 10 „ za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Dolžnost vsakega organiziranega učitelja in organizirane učiteljice je, da je naročnik, oziroma naročnica našemu listu! To je zahteva stanovske zavezanosti! Čim huji je pritisk sovražnikov šole in učiteljstva, tem bolj se moramo združevati in medsebojno podpirati! — Iznova pozivljamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov!

Nadvojvoda Rainer.

V krogu, ki ga obdaja sijaj naše cesarske rodovine, ki ga dosegamo le s svojo vdanostjo in s svojim spoštovanjem, je umrl — naš prijatelj, prijatelj in zagovornik novodobne šole in novodobnega učiteljstva, nadvojvoda Rainer.

Rojen je bil nadvojvoda Rainer dne 11. januarja 1827. v Milanu, kjer je bival njegov oče, brat cesarja Franca, 30 let kot podkralj Lombardije in Benečije. Po dovršenih študijah se je mladi nadvojvoda Rainer posvetil sodni praksi, ki jo je opravljal več let. Potem je služil 8 let pri vojaki. L. 1857. je cesar Franc Jožef imenoval nadvojvodo Rainerja za predsednika državnega zbora, ki je l. 1860. razpravljal o temeljih naše ustave. Imenovan je bil potem za ministrskega predsednika ter je posloval v tej lastnosti do l. 1865. Leto pozneje — 1866. — se je pod poveljstvom nadvojvode Albrehta udeležil vojne. Kot vojak si je pridobil največ zaslug s tem, da je organiziral deželno brambo, ki ji je bil 40 let poveljnik.

Toda njegovo vojaško delo nas ne zanima toliko, kakaj uspešnejše, izdatnejše je bilo njegovo kulturno delovanje. Ker je veliko potoval, si je nadvojvoda Rainer razširil duševno obzorje, je spoznal pomen in važnost umetnosti in vede ter je jima bil najodličnejši protektor vse do svoje smrti, ki ga je ugrabila dne 27. januarja t. l.

Nadvojvoda Rainer je bil naprednega, svobodoljubnega duha in samostojnega mišljenja. To je najizrazitejše dokazal dne 21. januarja 1863 — torej že pred 50 leti — ko je podpisal vlogo na cesarja, da naj se

jezuitom odvzame gimnaziji v Feldkirchnu in Dubrovniku. Cesar pa je to prošnjo odklonil. Ko je princ Liechtenstein stavil znani svoj nazadnjaški predlog, da naj se naš sedanjí ljudskošolski zakon izpremeni in popači v klerikalnem smislu, je bil nadvojvoda Rainer tisti, ki je v Akademiji znanosti obžaloval, da je sploh mogoče staviti tak predlog, poudarjajoč, da znači Liechtensteinov predlog začetek boja proti napredku in prosveti. Tedaj je izpregovoril te-le besede: „Žalibog je treba povedati, da se je začel boj proti prosveti in napredku, kar ravno mi tembolj obžalujemo, ker poznamo vrednost znanstva in izobrazbe!“

Nadvojvoda Rainer je stal nad 50 let kot kurator na čelu Akademiji znanosti in v vseh svojih nagovorih je pokazal, kako visoko je cenil pravo znanost in napredek. Taka odločna izjava in obsodba od strani cesarskega princa je dala mračnjaskim nakanam klerikalne posvetne in cerkvene aristokracije smrtni udarec.

Vsa napredna avstrijska kulturna javnost je gledala v visokem dostojanstveniku blagotvornega in energičnega pospeševalca in zaščitnika vsakega prosvetnega, res svobodnega napredka.

Tudi naši domači nasprotniki so nešteto krat brizgali strup sovraštva na državni šolski zakon, na šolo, ki jo je ta zakon ustvaril, in na nas, ki delamo po tem zakonu. Čuvala je mogočno stavbo ljudske kulture Rainerjeva roka, da je ostala razpenjena jeza sovražnikov prosvete in njihov zaslepljenih privržencev brezuspešna! Sijajni zglede nadvojvode Rainerja je organiziral v naši državi mogočno armado kulturnih delavcev in pobornikov nevsužnjene prosvete vseh ljudi in narodov, da nam sovražniki nikoli ne uničijo tega, kar nam je dala preteklost lepega in velikega!

Ako sedaj velikemu pokojniku pojo klerikalci in njega priveski himne povelicevanja, je to zgolj hinavščina, ki se je poslužuje nazadnjaštvo tudi takrat, kadar je treba dokumentirati — patriotizem!

Nadvojvodi Rainerju je zagotovljeno v naši kulturni zgodovini odlično mesto. Spomin nanj bo prehajal od roda do roda. Ave, anima pia!

Vseavstrijska učit. zveza.

Nemško učiteljstvo na Koroškem je bilo svoje dni narodno nestrpno do skrajnosti. Videlo je v slovenskih tovariših samo nacionalne prijatelje župnikov, samo klerikalne hlapce. Verovalo je v svoje »liberalne« voditelje, ki so se pa, žal, v zadnjem času pokazali presneto malo liberalne, še manj pa »schul- und lehrerfreundlich«. V nobenem zakonodajnem zboru še ni bilo izrečenih učiteljstvu toliko bridkih, kakor na usta pangermanskih šovinistov v Koroškem deželnem zboru. To so bile krvave žalitve, in če jih koroško učiteljstvo prera- no izbriše iz spomina, potem si moramo ustvariti o značaju nemških kolegov v Korošanu svojo sodbo, potem bomo tudi manj ostro sodili besede učiteljskih prijateljev v liberalnih vrstah kroških poslancev.

Sedaj se je spomnilo koroško učiteljstvo doslej preziranih slovenskih tovarišev. V sili človek išče zaveznikov tudi med nesimpatičnimi ljudmi. In tako se je koroško učiteljstvo spomnilo dejstva, da šteje Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji 36.000 bojevitih članov, ki trpe iste krivice kakor Korošci, ki vršijo kulturno svoje poslanstvo ob istih neugodnih razmerah, ki gladujejo navzlic istemu plemenitemu paragrafu državnega šolskega zakona, v katerem se jamči učiteljstvu za »stanu primerne« dohodke.

Majhno učiteljsko društvo Labodske doline je sestavilo spomenico in jo predložilo Lehrerbundu. V tej spomenici se navaja, da je gmotno stanje avstrijskega učitelja povsod takšno, da se je bati katastrofe. Dežele delijo učiteljem kruh, a finančno stanje vseh dežel je žalostno. Samo jak pritisk na vladno in državni zbor bi tu pomagal; in v to naj se združijo vsi avstrijski kolegi od Spiča do Hainspacha, od vzhoda do zahoda. Avstrijsko učiteljstvo mora govoriti »kot en mož«. Vprašanje kruha je važnejše kot narodnostni razločki, ki nas delijo na dve, tri skupine. Narodni idealizem vstaja učitelju neomadeževan, če se v interesu šole združijo »Herrenvolk« in vazali, doslej manj vredna in zaničevana raja.

Labodsko društvo zahteva od Lehrerbunda, naj l. predlog priobči vsem deželnim organizacijam v državi in naj zahteva razjasnitev nazorov. 2. priobči uspeh te akcije v osrednjem listu, 3. naj v pozitivnem slučaju pozove vse predsednike zvez na sodelovanje pri sestavi pravil.

Nikdar nismo bili separatisti v stanovskih vprašanjih. Povsod smo sprejeli ponujeno roko, brez dvoličnosti in licemerstva smo pozdravljali sobojevnike. Čemu bi odbijali zaveznike? Če so včeraj zaslepljeni nas prezirali in danes nas cenijo, čemu bi sedaj iz otročje trdovratnosti zapadli v isti greh, ki so se ga oni jedva rešili. Učiteljstvo pa ima toliko »prijateljev« — »Schul- und Lehrerfreunde« so všteti — da ne išče nikjer več pomoči, nego samo še v sebi in med svojimi.

In tako bi slovenski učitelj z drugimi Slovani vred prav rad pozabil na vse bridkosti včerajšnjega dne, na vse razmerice in spore — samo zaradi zarje novega srečnejšega dne, zaradi bodočnosti. Podali bi brez strahu nemškemu učitelju zvezno roko v obrambo stanovskih pravic. Bilo bi v korist slovanskemu učiteljstvu, torej slovenski šoli, ker šola in učitelj sta različna izraza za isti predmet. Patentirani narodnjaki bi bili morda izkoristili to dejstvo za nov napad na nas, ali lavez teh patriotov že ne zbujajo več nobene senzacije. In nas bi bilo pustilo hladne, ko bi bili zagnali krik: »Glejte izdajalce, križajmo jih!« Sekta farizejev to besedo rabi že vsaj 1913 let, če ne več, mi pa nosimo tako in tako svoj križ, ki reže do kosti — in nadedli so nam ga oni. Pod tem križem imamo za vse drugo samo pomilovalen in preziren nasmeš.

Lehrerbund pa se še ni spametoval. Tam v sudetskimi in podonavskih deželah še verujejo v Freisinn, v »Schulfreunde« in enaka visokodoneča gesla, v bombastične izjave voditeljev, v patos nemških pozerjev. Lehrerbundu današnja doba še ni dovolj žalostna, njemu bič ni dovolj, on čaka — škorpionov. Ne zamerite sicer popolnoma te ideje, njemu je celo dosti simpatična. Ali nova mu ni: že na prvem shodu vseavstrijskega učiteljstva na Dunaju l. 1867. se je misel pojavila, in potem

LISTEK.

† Nadučitelj Ivan Zupan.

Dne 20. t. m. zjutraj je v Dolskem nenadoma umrl tamkajšnji nadučitelj, gospod Ivan Zupan, star 45 let, kakor smo že poročali.

Pokojnik se je rodil l. 1867. v Žirovnici na Gorenjskem. L. 1889. je dovršil učiteljske in napravil l. 1892. usposobljenostni izpit. Služboval je eno leto v Sorici na Gorenjskem in eno leto v Zagradcu na Dolenjskem. Potem pa je prišel v Dolsko, kjer je deloval kot učitelj in nadučitelj dolgih 22 let.

V šoli se je Zupan vestno trudil, da zadosti dolžnostim težavnega svojega stanu; zunaj šole pa se je posebno brljal za gospodarske stvari. Drevesnico v šolskem vrtu je imel v vzornem redu in je vedno rad gospodarjem postregel z mladimi drevesci. Njegova zasluga je, da so v Dolskem osnovali strokovno šolo za pletarstvo, ki prinaša okoličanom že lepih dobičkov. V zadnjem času se je posebno zanimal za perutinarstvo. O perutinarstvu je zanimivo predaval pri zborovanjih učiteljskih društev tako pred dvema letoma na občnem zboru učiteljskega društva za šolski okraj Kranj in tudi drugod. Izkušal je tudi med tovariši zbuditi veselje

in zanimanje za perutinarstvo, to važno panogo narodnega gospodarstva. Mlekarna v Dolskem je Zupanovo delo; prav tako je bil med ustanovitelji gasilnega društva v Dolskem.

Dne 22. t. m. dopoldne so ponesli Zupana na pokopališče pri Sv. Ajti. Pogreba so se udeležili: šolska mladina, mnogo stanovskih tovarišev, občinski zastop, gasilno društvo in velika množica preprostega ljudstva od blizu in daleč. Pred šolo, v cerkvi in ob odprtem grobu so se poslovili tovariši od pokojnika z ganljivimi žalostinkami, ki so jih zapeli pod vodstvom tov. Janka Tomana, nadučitelja v Moravčah. V srce je segel vsem nagrobni govor, ki ga je imel tov. Lovro Letnar, nadučitelj v Mengšu.

Pokojnik je bil navdušen, vsestransko delaven učitelj, značajan mož in zabaven družabnik. Kar je znal in mogel najboljšega, vse je dal svojemu ljudstvu. Vsak ki ga je poznal, ga ohrani v blagem spominu. Bodi vrlemu tovarišu lahka zemlja domača!

Iz umetniškega sveta.

Novi Akordi.

Bržkone ne bo samo en vzrok kriv, da izhajajo številke tega za razvoj slovenske glasbe neobhodno potrebnega zbornika tako neredno. Prvič se podjetje od strani poklicanih premalo upošteva, drugič je

neumorno delavni listov urednik drugače precej zaposlen, k temu se pridružijo še razne ovire, ki zakasnijo vsako številko Novih Akordov in povečajo radovednost vsem onim, ki jim je list v resnici pri srcu.

Po dolgem čakanju sem prejel zadnjo številko prejšnjega letnika, v kateri podaja uredništvo z eno samo izjemo instrumentalne skladbe. Prav je to, ker imamo v prejšnjih letih Novih Akordov dovolj vokalnih kompozicij nakopičenih, ki zamaš milostno čakajo reprodukcije. — Na prvem mestu poklanja mladi in nadebudni Ravnik pianistinji Danjci Koblerjevi svojo klavirsko skladbo »Čuteči duši«, ki bo našla redke izvajalce. Morda bi jih lahko sešeli na prste. Prej bo večje število goslačev, ki se zavzemo za Polaškovo »Uspavanko«, še več pa organistov, ki se poslužijo veličastne Duganove Predigre in fuge za orgle. Značilno je — mimogrede omenjeno — to, da je med naročniki Novih Akordov mnogo učiteljev in organistov, ki pa naročnino najrednejše plačujejo v kljub temu, da spričo svojih slabih gmotnih razmer za kulturne namene težje žrtvujejo kot dobro situirani inteligentni (!) krogi, ki so jim Novi Akordi deseta briga. In to je razveseljivo! — Pianistom podaja Saša Šantel še »Scherzo« iz svoje klavirske sonate, gradcižen in lahek ples. Edina vokalna skladba v zvezku je Šmigovčev mešan zbor »V gaji«. Daleč se lahko skrje pred istega

skladatelja moškim zborom »Spi že hrib in dol«, nedavno priobčenem v Novih Akordih. Gregorčičeva besedila, ki so bila uglasbitve vredna, so porabili drugi skladatelji, menda največ Aljaž. Skladba »V gaji« je Gregorčičevemu tekstu docela neprikladna. Enostavna je, prvi in zadnji del sta enaka, dočim vsaj srednji del nekaj odtehta. Izvajanje po mojem mnenju ne bo napravilo ugodnega vtiska. Sigurno ima urednik v svoji misli mnogo ambicioznejših zborov kot je ta!

Književna priloga pričujočega zvezka ima na uvodnem mestu »Glasbeno pedagoške črtice« iz peresa H. Družoviča. Pisatelju moramo biti hvaležni, ker se je lotil najbolj neorano ledino. — Sledijo nato poročila o koncertih iz peres Z. Prelovca, Ant. Lajovica, dr. G. Kreka, ki so pisana strogo, kot se spodobi kritikam strokovnih listov, ki jim je naloga, hibe odpravljati in stremeti za napredkom. Skladatelj Anton Lajovic se posebno bojuje proti takozvanemu »razsekavanju« zborovega petja, ki se je že »epidemično« razširilo. Da se v teoriji marsikaj lahko izvede in da se s kritičnega stolčka marsikaj lahko neusmiljeno biča, je gotovo lažje, kot napake hitro popraviti in zgrešeno izboljšati. Tudi je o tem lažje soditi onemu, ki je kdaj kak pevski zbor poučeval in zapravlil mnogo časa in truda, da je kaj dosegel, kot onemu, ki je vajen le kritizirati, četudi mogoče z naj-

se je vlekla ta nit skozi vse stanovsko organiziranje do leta 1882., ko se je v Liberu ustanovil Lehrerbund. Ni prišlo tedaj do zveze, ker so Slovani in Italijani zavzemali drugo stališče in ker vlada ne bi bila nikdar potrdila pravil, oziroma zveze dovolila. — Referent Lehrerbunda meni, da je vseavstrijska zveza sedaj samo še »Zukunftsmusik«. Ne števalo članov, ampak konsolidiranost, enotnost nazorov, jakost in politični vpliv odločujejo. Samo nemško in češko učiteljstvo se more ponasati doslej s temi svojstvi. Tudi bi drugi narodi ne soglašali z nemščino kot uradnim jezikom zveze. (V tem se ne moti!) Vsa finančna težava bi padla na nemška ramena. — Sicer pa da nemško in češko učiteljstvo že delujeta skupno: 8 članov Lehrerbunda in 8 članov Slov. zveze se sestaja, posvetuje in vzajemno deluje. In pri tej obliki stikov in sodelovanja — naj sedaj ostane.

In tako je ta ideja za sedaj zakopana. Odkrito priznavam, da nisem vsaj za svojo osebo tega pričakoval. V slovanskem učiteljstvu se čuti potreba po zvezi z vsemi učitelji v državi. Učiteljska organizacija je zdrav organizem, ki se razvija, raste, se jači; čisto naravno je, da se jedru pridružujejo vedno nove mase. Kakor plaz vzema s seboj na svojem potu vse in tako vedno silnejše drvi naprej, tako je z našo organizacijo. In združilo se bo avstrijsko učiteljstvo, o tem ni govora; obžalovati moramo samo to, da kratkovidnost nemških tovarišev zadržuje to zvezo, ki bi nas postavila takoj na drugo stališče, nas uboge učiteljske pare. Da, kratkovidnost je to, to je slabo, zahtevati za svoj jezik edino in neomejno nadvlado tudi napram številnejšim inorodcem.

Nemške kolege čakajo nova razočaranja. Še vedno so lahko verni in zaupajo v svoje narodnostne malike. Ali kakor je zagrmel koroški »Freisinn« nad učiteljstvom, tako bo tudi drugod vstal nad svoje najpogostejše zaveznike takoj, ko bodo zahtevali izpolnitev danih obljub. 20 K na dan je lepa reč, in ta stvar takoj izpolzne iz rok, če se ne najde za »Fortschrittlerje« pot, po kateri morejo mirno hoditi s svojimi odporniki. Tistih 20 K na dan je čudovit lek za nesložnost in intransigentnost v avstrijskem parlamentu. — Nemški voditelji obljubljajo dan za dnevom učiteljem, da odprejo svojo roko, polno darov. Ta dar bo nemško učiteljstvo presenetil: namesto zlatih gradov se bo pokazal na dlani — bič, sirov nemški bič, ki je bil vselej in bo vselej simbol nemške hvalečnosti. Tedaj se pa bo nemškimi taviaršim dozevalo, da je prišla ura, v kateri se morajo, morajo, pravim, zvezati s slovanskimi tovariši. Ta ura je zadonela na Koroškem, zagrmela bo po vsem Avstrijskem!

Zveza slovenskih ljudskih knjižnic v Ljubljani.

Zvezina pravila so od vlade potrjena, in ustanovni shod se vrši dne 2. februarja ob 10. uri dopoldne v restavraciji »Novi svet« na Marije Terezije cesti v Ljubljani z naslednim vzporedom: Poročilo o dosežanjem delovanju. Volitev odbora. Čitanje pravil. Določitev prispevka članic. Slučajnosti. Na ustanovni shod so vabljeni vse napredne slovenske knjižnice in društva, ki imajo knjižnice. Vabil se ne razpošilja. Kdor se hoče informirati, naj se obrne na Zvezo slovenskih ljudskih knjižnic v Ljubljani, Wolfova ul. 10/I. Uradne ure so od 3. februarja dalje ob delavnikih od 4.—8. popoldne in ob nedeljah ter praznikih od 9.—12. dopoldne.

boljšim namenom. Sicer pa zoper »barbarstvo« z združenimi močmi! Clara pacta.

Zanimive so nadalje novice iz glasbenih društev in glasbenega sveta, opazke o izšlih skladbah, poročila s tujih odrov in iz koncertnih dvoran itd. itd. Nič drugega mi ne kali veselja, ki ga imam z Novimi Akordi, kot to, da je njihova književna priloga (vsaj v nekaterih odstavkih) preveč zabeljena s citati v ne vem koliko jezikih. Mislim, da je slovenski jezik dovolj lep in blagodoneč, da vse lahko v njem povemo brez tuje navlake.

Orpheus v podzemlju.*

Ker je bil naš poročevalec zadržan udeležiti se premijere te Offenbachove operete, ki so jo peli v nedeljo, dne 26. jan. t. l., v slov. gledališču, kaj več o njej in o uprizoritvi po reprizi.

Anton Cerar — Danilo,

igrallec in režiser slov. dež. gledališča je pred kratkim praznoval 35letnico svojega delovanja na slov. odru. Gledališka intendantca mu je povodom tega slavlja dovolila časten večer, ki bo gotovo privabil v gledališče mnogo občinstva, da izkaže jubilarju svoje simpatije in ga odlikuje za njegovo uspešno dolgoletno delo vsaj s priznanjem!

—ec.

* Zakaj ne Orfej?

Vsakdo ve dobro ceniti pomen knjižnice, ki je dostopna širši masi ljudstva. Ne bom na dolgo in široko govoril o koristi dobre, zabavne in poučne knjige. A kje jih naj dobi ljudstvo? Kupovati jih ne more, ker ne zmoro denarja zanje. Ostanje mu le knjižnica, iz katere si izposodi za mal denar dobro knjigo. A tudi knjižnice, ker niso dovolj finančno podprte, ker nimajo trdne organizacije, ker životarijo same zase, ne morejo ustreči čitajočemu občinstvu. V prvi vrsti manjka denarja, in nekatere knjižnice so dostopne le članom društev. Vsemu temu se mora od pomoči. Pri nakupovanju posrednih knjig narastejo stroški ogromno. Treba je plačati polno ceno, poštnino, drago knjigotrško vezavo, ki je prikladna samo za privatnike; za ljudske knjižnice je potreba praktično in trpežno vezavo. Marsikatera knjižnica izposoja nevezane knjige, ali pa leže nevezane po omarah, ker ni v obližju knjigoveza.

Zategadelj si je Zveza nadela nalogo združiti vse slovenske napredne knjižnice. Zveza bo nakupovala knjige in za svoje članice oskrbovala trpežno in ceno vezavo. Zvezi je že sedaj obljubljenega mnogo popusta pri založnikih; ti vedo ceniti pomen organizacije knjižnic. Nadalje bo Zveza oskrbovala svoje članice z vsemi tiskovinami in potrebščinami in to večidel brezplačno. Dalje bo Zveza skrbela, da bodo članice prireale vsakoletne veselice v prid knjižnic, da si na ta način zasigurajo stalen dohodek.

Zveza bo vodila natančno statistiko o izposojevanju knjig svojih članic in tako bo slovenska javnost vedno poučena o kulturnem napredku izobrazbe med ljudstvom. Dosedaj se sploh ni vedelo, kje so knjižnice in koliko jih je. Sedaj pa hočemo stopiti pred svet in poreči: Toliko je nas, toliko kulturno delo vršimo! Potom knjige se bo zanesla kultura v posledno gorsko vasico. Torej na delo!

Zveza ima nalogo združiti vse knjižnice v močno bojno falango za odpor proti prodirajočemu nemštvu in vsiljivim Lahom. Zveza bo tudi ustanavljala knjižnice. Da se bo pa delo vršilo tem intenzivnejše, je potreba, da se udeležijo čim številnejše knjižnice in društva, ki imajo knjižnice, ustanovnega shoda dne 2. febr. ob 10. dopoldne v Ljubljani. Pomeniti se imamo mnogo. Dela je dosti. Rok tudi. Samo organizacije nam manjka!

Pristopajte k zvezi, podpirajte jo s knjigami in tudi z denarnimi prispevki. Vse je nasloviti na Zvezo slovenskih ljudskih knjižnic v Ljubljani, Wolfova ulica 10. I. nad. Za vse informacije je Zveza vedno na razpolago.

Katera knjižnica še ni dobila pravil in poslovnika Zveze, naj se obrne nanjo, da ga ji pošlje.

Posebno se pa še obrača Zveza do gg. učitejev in gdč. učiteljic, da tudi oni, dasiravno stoji vedno v prvi vrsti kulturnih in narodnih bojevnikov, agitirajo v svojih okrajih pri društvih, da ustanavljajo knjižnice, kjer je ta mogoče; in da nam pomagajo pri organizaciji.

Simon Gregorčičeva javna ljudska knjižnica v Ljubljani izposoja gg. učiteljem in gdč. učiteljicam knjige tudi na deželo. Vsi, ki si žele, naj se obrnejo na knjižnico, da jim odpošlje katalog in pravila. Simon Gregorčičeva knjižnica upošteva gmotno stanje učiteljstva in ve, da si ne more kupovati novih knjig, zato bo odslej tudi na deželo izposojevala knjige.

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

Z redne seje upravnega odbora Zaveze (27. decembra 1912.).

1. Predsednik L. Jelenc otvori sejo in konstatira polnoštevilno udeležbo. V imenu upravnega odbora v izbranih besedah prav iskreno čestita ravnatelju M. J. Neratu, uredniku pedagoške revije »Popotnika«, k 30letnici njegovega vestnega in požrtvovalnega urejanja. Ves upravni odbor se pridruži prsrčni čestitki z dolgotrajnim ploskanjem.

2. Tajnik V. Rus poroča o vseh važnejših zadevah, katerih je izpolnilo Zvezino vodstvo od zadnje XXIV. glavne skupščine. Podrobno poročilo poda zlasti o nameravanem osnutku »Pevskega zbora učiteljske Zaveze«.

O tajnikovem poročilu se razvije daljša debata. Odbornik Fr. Brinar nasvetuje, da se spričo podanih mnenj strokovnjakov ne osnuje centralnega pevskega zbora, ampak za vsako posamezno deželo samostalni pevski učiteljski zbor. V nobenem stanu ni toliko dobrega pevskega materiala kakor ravno med učiteljstvom.

Predsednik prečita dopis c. kr. dež. šolskega sveta za Kranjsko, ki je bil potom dopisa naprošen, da skliče anketo v svrhu enotne terminologije za šolsko telovadbo, kakršno terminologijo rabijo slo-

venska telovadna društva. V odgovoru se naznanja, da se c. kr. deželnemu šolskemu svetu na podstavi mnenj, ki si jih je izprosil od treh strokovnjakov v telovadbi, ne zdi primerno sklicati tako anketo. Odbornika Ign. Križman in Fr. Brinar se čudita negativnemu odgovoru, zakaj na Primorskem in na Štajerskem je na ljudskih šolah že davno v rabi sokolski telovadni sestav. Sprejme se soglasno predlog odbornika Fr. Brinarja, da naj se obrne vodstvo Zaveze potom okrožnice na vsa Zavezina učiteljska društva na Kranjskem, da stavijo ta po svojih članih pri uradnih okrajnih učiteljskih konferencah tozadevni predlog.

Predsednik prečita pismo koroških učiteljev, kar se vzame v vednost. Isti odgovori tudi povoljno na dve interpelaciji odbornika Ign. Križmana.

3. Poročilo o Zavezinih listih.

a) »Učiteljski Tovariš«. Natančneje poročilo poda upravnik J. Pretnar. Z današnjim dnem je vpisanih naročnikov 1251, in sicer: plačujočih članov je 1144 (naraslo jih je od lani za 88), neplačujočih pa je 107, kar se razpošilja v zameno in zastoni. Na razna učiteljska se razpošilja vrhutega še 150 iztisov. Stari dolg se izdatno manjša.

Tajnik V. Rus opozarja, da naj se društveni izkaz naročnikov Zavezinih listov vsako leto vestno izpolni. Vsako leto naj se postavi na dnevni red občnega zbora agitacija za vse Zavezine liste. Vsi upravni odborniki pa najodločneje poudarjajo da naj se zaneše agitacija za naše liste od člana do člana. Za te mora biti slehrni vedno na delu!

b) »Popotnik«. Upravnik Fr. Luznar poroča ostanju »Popotnika«. Dohodkov je 4576 K 45 v, stroškov pa 4498 K 43 v, torej ostane še v blagajni 78 K 02 v. Razpošilja se »Popotnika« v 789 iztisih. Vseh naročnikov je 700, zastonj in v zameno pa se ga odpošilja 89 števk. List postane z novim letom gotovo pasiven, ker se mora ustaviti nerednim plačnikom, ako ne pridobi učiteljstvo več novih naročnikov.

Podpredsednik A. Gnus odločno poudarja, da se »Popotnika« ne sme nikdar opustiti. Opozarja na razpis šolskih oblasti, da morajo imeti šolski voditelji za enake namene gotove vsote na razpolago. Če oni ne zahtevajo od krajin šolskih svetov tega zneska, je to njih nevednost ali pa njih lenoba.

Odbornik J. Dimnik želi, da naj se na Kranjskem naročajo na »Popotnika« posamezni učitelji. Na ta način se skrha bojкота ostrina.

c) »Zvonček«. Upravnik L. Jelenc poroča natančneje o naročnikih in o denarnem stanju »Zvončka«. List se tiska v 1300 izvodih. Razpošilja se ga 1187 števk; izmed teh je plačujočih naročnikov 1029, neplačujočih pa 158, kar se razpošilja zastonj in v zameno. Drugo je v razprodaji. Poudarja, da mu daje mnogo nepotrebne posla tarnanje tistih slabih naročnikov, ki trdijo, da so list plačali, ne pomislijo pa, da se vračunava pri zaostali naročnini novi znesek vedno za prejšnja in ne za tekoče leto.

Odbornik Fr. Brinar odobrava, da se hrani nekaj iztisov, zakaj prvi letniki »Zvončka« so že »zdelani« in je treba misliti pri marsikateri knjižnici na novo nadomestilo.

Odbornik J. Dimnik pravi, da je treba zanesti med lajke agitacijo tudi potom političnih listov. Odbornik Drag. Česnik priporoča, da naj se ob vsaki primerni priliki opozori tudi boljše kroge na »Zvonček«, da ga naroče za svojo dečo.

Nadalje se na naznanilo »Učiteljske tiskarne« vname daljša debata o ceni tiska Zavezinih listov. Revidirajo naj se natančno tiskarske cene, končni rezultat pa naj se naznani upravnom odboru. Upravnikom se naroča, da vsako leto skrbje za delno pokritje starega dolga, ki ga izkazuje »Učiteljska tiskarna« pri Zavezinih listih.

4. Račun Zaveze za leto 1912. poda blagajnik Fr. Luznar. Dohodkov je 1629 K 16 v, stroškov pa 1465 K 06 v, torej je prebitka 164 K 10 v. Za tekoče leto še ni plačalo društvenine nekaj učiteljskih društev, od katerih pa pričakuje skorajšnja vplačila, ker jim je poslal opomine.

Sklene se, da naj da banka »Slavija« naši Zavezi imenik svojih članov izmed učiteljstva z natančno določeno vsoto, za katero so naši člani pri njej zavarovani. Ta imenik naj se v informacijo objavi v »Učit. Tovarišu«, saj je to samo reklama za banko »Slavijo«. Obljubljene procenote zavarovane vsote naj izplačuje »Slavija« odslej Zavezi vsako leto sproti, kar je najboljše za njo in za nas.

5. Petindvajsetletnica Zaveze. Predsednik L. Jelenc prečita skrbno sestavljen okvirni načrt o tem slavlju, ki ga je pripravljalni odbor že tudi sprejel. Svojo 25letnico praznuje Zaveza dne 13. in 14. avgusta leta 1913. v Ljubljani tik pred sokolskim zletom. Takrat zboruje pri nas tudi »Slovanska učiteljska Zveza«. Slav-

nostni govornik in podrobnosti slavlja se določijo pozneje.

6. Slučajnosti. Predsednik prečita vse došle dopise Zavezinih učiteljskih društev, ki zahtevajo, da napravi Zaveza z ozirom na spis prof. dr. J. Preglja z naslovom »Preslepljeni in otihi« pri glavnem odboru »Družbe sv. Mohorja« najenergičnejše korake. Ko se pojasni pomen in namen skrajno žaljivega pamfleta, ki je predvsem naperjen proti naprednemu slovenskemu učiteljstvu, posežejo v debato vsi upravni odborniki. Sklene se poslati odboru »Družbe sv. Mohorja« v Celocu tozadevni dopis; vodstvu pa se da direktiva, kako naj postopa, če ne dobi do določenega časa zadovoljivega odgovora.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer je imelo svoj redni občni zbor dne 16. januarja v Ljutomeru. Predsednik pozdravlja navzoče in omenja bridka razočaranja, ki jih je doživelo učiteljstvo v lanskem letu. Naj nam to ne slabi agiliteti, nasprotno, sili in podžiga naj nas k podvojenemu, vztrajnemu delu, ki nas mora dovesti končno do smotra. Čestita nadalje tov. Velnarju na dobro prebitem II. izpitu in pozdravlja tov. Nikla kot gosta.

Med dopisi so zbujali posebno pozornost oni Zavezinih listov: »Učiteljskega Tovariša«, »Popotnika« in »Zvončka«. Zvedeli smo imena tovarišev in tovarišic, ki so naročeni na te liste. Z začudenjem in obžalovanjem se je opazalo, da manjka v imeniku mnogo imen. So šole, večrazrednice, na katerih ni najti niti enega izvoda »Popotnika«, lista, ki je posvečen izključno pedagogiki in znanstvu. Sramota je to! Vsak obrtnik, vsak boljši kmet je že uvidel potrebo nadaljne strokovne izobrazbe in je naročen na svoj strokovni list, ali naj učitelj zaostaja za njim?

Isto velja seveda tudi o »Tovarišu« in »Zvončku«. Če sami svojih listov ne bomo podpirali in naročevali, kdo naj jih naročuje?

Občni zbor je poveril pri tej priliki tov. Mauriču nalogo, da opomni tovariše na njih dolžnost in agitira za naročbo listov.

Iz tajnikovega poročila je bilo posneti, da je zborovalo društvo v pretečenem letu trikrat, imelo je štiri predavanja. Zborovanja so bila povoljno obiskana, vendar se je približ na tem mestu, da je mnogo tovarišev, ki so člani samo na papirju, ki pa jih redkokdaj vidimo v svoji sredini.

Po poročilu blagajnika je imelo društvo lani 191 K 14 v dohodkov, 166 K 52 v. izdatkov, torej je čistega 24 K 62 v. Freuensfeldov fond znaša 1112 K 32 v. Predsednik se zahvaljuje blagajniku za dolgoletno in vestno delovanje. Naj deluje še dolga leta v blagor društva. Na predlog tov. Mauriča se mu da absolutorij. — Pevovodja se pritožuje, da je pač dosti dobrih moči, pa premalo zanimanja. Dalo bi se doseči več, dokaz: koncert o priliki slavnostnega zborovanja pri Kukovcu. Knjižničar ni prisoten, torej odpade poročilo. Občni zbor je volil nato nov društven odbor za tekoče društveno leto. Voljeni so tov.: predsednik J. Tomašič, podpredsednik Simon Cvahte, tajnik Fran Cilenšek, blagajnik J. Kryl, knjižničar Karel Maurič, pevovodja Fran Zacherl, odbornik Avg. Lah. —

Sklene se nadalje, da se pošlje ravnatelju Neratu častitka k 30letnici urejanja »Popotnika«. — Glede družbe sv. Mohorja omenja predsednik, da bo pač vsak učitelj, ki ima le trohico stanovskega ponosa, vedel, kaj mu je storiti. Kdor pa poljubla šibo, ki ga tepe, pa ni nič drugega vreden. — Zborovanja se je udeležilo 19 članov, 2 sta se opravičila. Iz gornjeradgonskega okraja sta prišla samo tov. Lah in tovarišica Ciuha, ki imata 2 uri do železnice, izostalo pa jih je več, ki pridejo do postaje v pol uri. — Prihodnje zborovanje se vrši 6. marca pri Sv. Križu. — Prav prijeten je bil drugi, neoficialen del zborovanja.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je imelo svoj občni zbor 5. januarja v Rajhenburgu. Navzočih: 27 članov in 2 gosta. Predsednik prečita dopise, ki so došli društvu od zadnjega zborovanja. Pogreša se, da Zveza ni dala nikakih direktiv glede Mohorjeve družbe. Društvo pozivlja Zvezo, naj zahteva od imenovane družbe primerno zadoščenje za spis, ki žali učiteljstvo.* Prihodnje zborovanje se vrši na Vidmu dne 6. aprila. Tovariš predsednik poda poročilo o društvenem delovanju preteklega leta, tov. blagajničarka o gmotnem stanju društva. Predavanje o čebelarstvu se preloži na prihodnje zborovanje.

* Potrebne korake je storila Zaveza kot naša skupna organizacija. Učiteljstvo pa naj stori svoje. Uredn.

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Slovensko učiteljsko društvo za mariborsko okolico je imelo dne 9. t. m. v restavraciji v Narodnem domu v Mariboru svoj letni občni zbor. Udeležilo se je zborovanja 33 rednih članov. Glavne točke zborovanja so bile: 1. Sprejem novih članov, in sicer: Miklavc Pavla, Gomzi Rudolf, Planer Albert iz Črešnjevc, Miklavc Roza in Soršak Amalija iz Makol, Gobec Rudolf iz Venčesa in Namestnik Anton iz Sv. Miklavža. 2. Dopis Zveze radi blagajne. Sklene se, da pristopi naše društvo v čekovni promet pri poštni hranilnici. Članarina se bo pobirala od sedaj naprej samo potom poštne položnice. 3. Letno poročilo: Društvo se je pomnožilo od lani na letos od 62 do 74, torej za 12 članov ter ima štiri častne člane. — Zbravalo se je trikrat. 4. Voljen je bil po vzkliku enoglasno stari odbor, in sicer: Požegar Avguštin, načelnik, Lasbacher Jože, namestnik, Godec Marija in Ferdo Kovačič, zapisnikarja, Lichtenwallner Fr., blagajničar, Lavtar Marija, pomočnica, Černoč Jernej, Skrbnič Ignacij in Lesjak Davorin, odborniki. 5. Predlogi: a) Sklene se, da odpovedo vsi društveni članstvo pri Mohorjevi družbi, b) v letnem času se naj vrše zborovanja na deželi in naj bodo zvezana z učnimi nastopi in predavanji, c) osnuje se društveni mešani zbor. Delo prevzame socialni odsek, d) štiridesetletnica obstoja društva se bo praznovala s slavnostnim zborovanjem dne 5. junija 1913 v Slivnici pri Mariboru, e) predlaga in sprejme se ustanovitev posebnega razsodišča, ki bo imelo namen razprti in difference med učiteljstvom na isti šoli poravnati in razsoditi, prej ko se naznanijo take zadeve šolski oblasti. V razsodišče se volijo: Požegar Avguštin, predsednik, Lasbacher Josip, Godec Marija, Lichtenwallner Franc in Pučelik Friderik, odborniki. Prihodnje zborovanje meseca marca. K.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj ima svoje občno zborovanje dne 6. februarja 1913 ob pol 11. uri predpoldne v okoliški šoli v Ptuj po sledečem vzporedju: 1. Odobrenje zadnjega zapisnika. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročila: predsednikovo, tajnikov, blagajnikov, pevovodjevo in knjižničarjevo. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. Ob 10. uri se vrši v istem lokalu občni zbor čebelarkega društva. Tovarišice, tovariši! Pridite vsi! Posebno mladi, sicer pa res dokumentujemo s svojo odsotnostjo, da je naša naobrazba pod ono državnih uradnikov z ljudskošolsko naobrazbo, ki pa vlečejo trikrat večjo plačo kot mi. — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, dne 6. februarja t. l. ob 10. predpoldne v ormoški okoliški šoli svoj občni zbor po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Letno poročilo tajnika in blagajnika. 4. Eventualno predavanje. — Izmed prijavljenih bo občni zbor volil predavatelja. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti. Za šolo in učiteljstvo so konstantno resni časi. Učiteljstvo se mora največ opirati na svojo lastno moč. Zato mora vsak učitelj, vsaka učiteljica biti član organizacije. Nečlani se ne bodo smatrali kot pravi tovariši in prave tovarišice. Odbor torej smatra za svojo dolžnost, da vabi vse učiteljstvo v okraj, ki se stoji izven društva, da vstopi v krog organizacije. Odbor.

Književnost in umetnost.

„Matica Slovenska“ je svoje publikacije za l. 1912. razposlala vsem svojim p. n. gg. članom, oziroma poverjenikom. Kdor še ni plačal članarine za 1912, naj to stori čim prej in pošlje članarino (4 K) direktno „Mati Slov.“ v Ljubljani.

„Popotnik“ objavlja v svoji 1. številki XXXIV. letnika to-le vsebino: K Svoboda: O pomenu „Popotnika“ za slovensko šolstvo in učiteljstvo. J. Černý-K. Přibil: Narodna pedagogika. G. Kerschenshteiner-Pavel Flerš: Šolstvo v Münchnu. Kristina Berthold: Mimika, pomagalka pri začnem pouku v čitanju. Fr. Práček-K. P.: Skrb za abnormalno dete v Avstriji. Književno poročilo: Ocene. Razgled: Časopisni vpogled — Pedagoški paberki. — Šolska higijena. — Šolske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Šolstvo na slovenskem jugu. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Razne vesti. — Mala poročila. — Upravništvo piše: „To številko pošiljamo vsem cenjenim naročnikom ter

nekaterim šolskim vodstvom na ogled. Stare naročnike prosimo, da nam ostanejo zvesti še nadalje ter pridobijo še novih. Kranjski klerikalci bojkotirajo „Popotnika“ z vsemi sredstvi. Žal, ne brez uspeha. Odračamo se do vsega izvenkranjskega učiteljstva z lepo prošnjo, da nam stoji zvesto ob strani v teh težkih časih. Ne pustite, da nam uničijo klerikalci edini slovenski pedagoški list. Osebna agitacija največ izda. Vsi na delo za dobro stvar! — Na razpolago je še nekaj izpisov 12. jubilejske številke. Kdor se zanima za „Popotnika“ ter namerava postati njegov naročnik, jo dobi, dokler je kaj zaloga, brezplačno pri upravništvu v Kranju. — Tovariši, tovarišice, uvažujte te besede! — O lanskem „Popotniku“ piše „Dan“: „Popotnik“ je imel svoj jubilej, in slovenska javnost je šla molče mimo njega. Pravzaprav ni bil to jubilej lista, ampak jubilej njegovega urednika ravnatelja M. Nerata. Biti 30 let urednik pedagoške revije — to je gotovo lep jubilej, in prav je, da ga je „Popotnik“ obhajal. Pri tem lahko nekoliko pregledamo in ocenimo 30letno delo „Popotnika“ in njegovega urednika. „Popotnik“ je dovršil svoj 33. letnik. To je lepa in častljiva starost, in „Popotnik“ lahko s ponosom kaže na svoja leta. „Popotnik“ je pedagoški in znanstven list, namenjen je šoli in vzgoji. „Popotnik“ je edini list te vrste, pri nas, in bi se morali okrog njega združiti vsi, ki stoje v službi vzgoje in šole. Značilno pa je, da vzdržujejo list materialno in moralno naši učitelji — dočim naši srednješolski profesorji mislijo, da je pedagoška revija za nas nepotrebna. Le redko srečamo ime kakega profesorja — in med naročniki so le — 3. Gimnazije menda sploh niso nanj naročene. In vendar imamo toliko šolskih vprašanj, ki potrebujejo svoje revije. — Ravnatelj Nerat je torej obhajal 30letnico kot urednik „Popotnika“. Mogel bi marsikaj povedati iz teh 30 let. Kdor je bil pri nas kdaj urednik — ima priliko marsikaj opazovati. Predvsem seveda lenobo in malomarnost onih, ki so poklicani na delo. „Popotnik“ je od svojega začetka družil okoli sebe vse, ki so se zanimali za vzgojo in pedagogiko. Predstavljal je svetu naše delo in naš boj na šolskem polju. Slavnostna številka, ki je izšla meseca decembra na 50 straneh, prinaša „Prilogo“, v kateri je Seznam važnejših „Popotnikovih“ člankov. Ta seznam govori več kakor vsi slavošpevi. Vzemite v roko jubilejsko številko in oglejte si ta Seznam. Koliko bogastva leži zakopanega v 30 letnikih „Popotnika“! Samo pregledajte in vnela se bo v vas želja, da stopite k „Popotniku“ kot sodelavec ali naročnik. „Popotnik“ pa naj še naprej tako lepo vrši svojo nalogo. Uredniku Nerata želimo mnogo uspeha. Naj bi „Popotnik“ potoval po vsej slovenski zemlji in družil vse, ki jim je mar šole in vzgoje v skupnem delu za napredek, prosveto in svobodo!

Politiški pregled.

* **Bojkot avstro-ogrškega in nemškega blaga v Bulgariji.** Iz Sofije poročajo, da se je osnoval tam odbor, ki si je nadel nalogo, bojkotirati blago nemške in avstrijske provenience. Ta odsek se je obrnil do trgovske zbornice v Sofiji in do vlade s prošnjo, da prepove uvoz bojkotiranega blaga. Ta akcija se razteza tudi na deželo. Ta odbor se je obrnil baje tudi do Srbov, da tudi oni napovedo bojkot nemškemu in avstrijskemu blagu.

* **Poslanska zbornica** se je sešla na dan 28. t. m. Delovala bo do 15. februarja, potem bodo sklicani deželni zbori. Morda pride že v tem zasedanju na vrsto § 55.

* **Pomnožitev podčastnikov.** Pri presnovi armade po novem brambnem zakonu bo naša vojna uprava število dalje služečih podčastnikov zvišala na 30 000. Nasproti sedanjemu stanju bo znašal višek 14 do 16 tisoč podčastnikov. Pretežni del teh podčastnikov se podeli na naredniška, oziroma četovodniška mesta; na desetiška mesta odpade kvečemu deseti del. S tem se boče omogočiti hitrejša napredovanje v višje šarže in podčastnikom že zgodaj preskrbeti boljši življenjski položaj. Poleg drugih odredb v svrhu ustanovitve podčastniškega zbora po poklicu se v kratkem ustanove mesta štabnih podčastnikov, podobno kakor v vojni mornarici.

* **Slovanska gospodarska centrala v Zagrebu.** „Obzor“ se bavi z mislijo ustanovitve „Slovanske gospodarske centrale“ v Zagrebu s sodelovanjem Čehov, Poljakov in Slovencev.

Srednješolski vestnik.

** **Nov zanimiv zakon za realke v Galiciji** objavlja zadnji naredbeni list naučnega ministrstva. Po § 2 bodo imele vse galiske realke po osem razredov. Med obveznimi predmeti se po § 10. nahaja tudi filozofska propedeutika, razentega se ima pa neobvezno na vsaki realki poučevati tudi latinščina v tolikem obsegu, da se omogoči absolventom tudi sprejem na vseučilišče kot rednim slušateljem.

** **Srednje šolstvo v Avstriji.** Po uradnih podatkih naučnega ministrstva imamo v tekočem šolskem letu 1912/13 v Avstriji 559 srednjih šol. Od teh je 343 gimnazij in realnih gimnazij, 148 realk in 68 licejev. V državni upravi je 231 gimnazij (t. j. nad 67%) in 117 realk (79%), toda niti enega liceja, v deželni pa 23 realk in 12 gimnazij. Škofije vzdržujejo 34 gimnazij in 1 realko, mesta pa 17 gimnazij in 3 rea ke. Privatnih srednjih šol je 49. — Po učnem jeziku se deli šolstvo tako le: Nemci, ki tvorijo 35,5% vsega prebivalstva v Avstriji, imajo 140 gimnazij (nad 40%), 83 realk (nad 56%), licejev pa 42 (nad 61%). Čehov je v Avstriji 23%, gimnazij pa imajo 68 (t. j. nad 19%), realk 42 (28%) in 11 licejev (16%). Poljakom (17,7 odst. prebivalstva) je na razpolago 93 gimnazij (t. j. 27 odst.), 14 realk (9 odst.) in 10 licejev (14 odst.). Na vse ostale narodnosti pa odpade 25 gimnazij, 8 realk in 5 licejev. Slovenci in Rusini nimajo niti ene svoje realke. Dvojezičnih je danes 17 gimnazij in 1 realka, ki jih obiskujejo večinoma Slovenci, Rusini in Rumuni. Ženskih gimnazij in realnih gimnazij je 32.

Učiteljski konvikt.

Društveni blagajnik je poslal vsem šolskim vodstvom na Kranjskem, Štajerskem in na Primorskem sledečo okrožnico: P. n.

»Odbor Društva za zgradbo učit. konvikta v Ljubljani dovoljuje se prositi Vas za letnino 2 K za tekoče leto. Gg. nadučitelj, oziroma nadučiteljice večrazrednih šol pa prosimo še posebej, da blagovolijo pobrati letnino tudi pri učiteljstvu dotične šole ter nabrano vsoto plačati na bližnji pošti na priloženi ček poštnohranilničnega urada.«

P. n. gg. šolske voditelje prosimo, da store svojo stanovsko dolžnost.

Kranjske vesti.

— **Pravicljubnost kranjskega deželnega odbora** se ne zrcali samo v krivični razdelitvi draginjskih doklad učiteljstvu, ampak tudi pri podelitvi dopusta onim učiteljem, ki so se zglasili za meščanskošolski tečaj. Za ta tečaj se je prijavilo nad 70 učiteljev in učiteljic. Ker je pa obisk tečaja odvisen od dopusta in plačnega suplenta, je naravno, da je ta obisk omogočen le tistim, ki imajo celoleten dopust in plačnega suplenta. Pa glej! Zopet je posegel Janko Nepomuk Jeglič vmes, ki je nasvetoval deželnemu odboru za dopust s plačanim suplantom same Slomškarje, prežrti so pa bili prav izvrstno kvalifikovani in inteligentni napredni učitelji, ki je bilo pričakovati od njih, da bodo prebili izpit za meščanske šole. Za ta tečaj so dobili naslednji Slomškarji dopust in plačnega suplenta: Krmelj Fran, Bric Dominik, Tratnik Fran, Rostohar Karel, Polak Janko, Fabinc Fran, Slapšak Julij, Gorišek Karel, Hafne Friderika, Pellan Hermina, Jager Ivana, Jurjevčič Marija in Šorn Vida; dalje dva Kočvarja, in sicer: pl. Turzanski Henrik in Tschinkel Maks. Od novega leta dalje je v tečaju z dopustom in plačanim suplantom tudi Albin Lajovic.

— **Volitev zastopnikov učiteljstva v kranjski c. kr. okrajni šolski svet** se je vršila zadnjo soboto, dne 25. t. m., v Kranju. Volitve se je udeležilo vseh 73 stalno nameščenih učiteljev in učiteljic tega okraja. Kandidati okrajnega učiteljskega društva so zmagali v polnem obsegu. Zastopnikom učiteljstva sta bila izvoljena nadučitelj Fran Luznar s Priskovega in učitelj Vilibald Rus iz Kranja, namestnikom pa nadučitelj Lovro Perko iz Poljan in učitelj Karel Završnik iz Dupelj. Dobili so po 54 glasov. Člani Slomškove zveze so oddali 19 praznih glasovnic. Svojih kandidatov baje niso postavili zato, da tako protestirajo proti krivični razdelitvi draginjskih doklad, zakaj deželni odbor je

napravil tudi med zaslužnimi Slomškarji izdatno razliko. Volitev je vodil c. kr. vladni nadkomisar g. Oton Merk. V predsedstvo volilne komisije je imenoval nadučiteljico Franjo Jugovic in nadučitelje Frana Ivanca, Ferdinanda Kalingerja ter Friderika Kramarja. Pri skupnem kosilu, ki je bilo v gostilni gospe M. Mayrjeve, so se vrstile primerne napitnice. Nadučitelj Josip Lapajne je napil izvoljenim zastopnikom in namestnikom učiteljstva, nadučitelj Lovro Perko se je spomnil zaslužnih starejših učiteljev in učiteljic v kranjskem okraju, nadučitelj Fr. Luznar je nazdravil značajnim in neustrašenim volilcem, učitelj V. Rus pa je pojasnil izpremembe novega zakona v šolskem nadzorstvu v prejšnji vojvodini Kranjski. Tako pri volitvah, kakor tudi pri skupnem sestanku je vladal najlepši red in neskaljena taktičnost.

— **Šolsko vodstvo v Križah pri Trzinu** se v imenu ubožne šolske mladine najiskrenejše zahvaljuje vel. gospodu Ivanu Ogrinu, graščaku na Lavrci poleg Ljubljane, za denarno podporo 20 K, kateri znesek se bo porabil za nakup učnih pripomočkov revnim učencem. — Janko Jeršek, šol. voditelj.

— **Iz Mavčič na Gorenjskem** poročajo: Zidava naše toliko potrebne šole je zagotovljena. Obravnava, ki se je vršila 18. t. m. med zastopniki občine in kranjskega šolskega sveta, se je končala sporazumno s sklepom, da se z zidavo prične takoj spomladi in se stavba do jeseni spravi pod streho, prihodnje leto pa se delo nadaljuje tako, da se bo pouk v šolskem letu 1914/15 že prišel v novem šolskem poslopiju. Na 47.000 K proračunjene stroške pokrije občina z najetjem posojila, ki naj znaša 1813. leta 10.000 K, ostanek pa se najame leta 1914. Delo se odda potom zmanjševalne dražbe le zanesljivemu podjetniku. Šolsko poslopije bo zgrajeno tako, da bo na razpolago tudi soba za tretji učni razred v slučaju, da se šola razširi v trirazrednico. S tem sklepom je popolnoma uničena nada prejšnjega župana, da se šolsko poslopije ne bo nikdar zidalo in se šola ne bo nikdar razširila, in možakar se je že odločil, razprodati svoje posestvo in se izseliti iz tukajšnje »nesrečne« občine, v kateri hoče že vsak otrok znati brati in pisati!

— **Zaročil** se je g. Milan Lah, c. kr. poštár v Ložu, s koleginjo Alojzijo Troštovo, učiteljico na Blokah.

— **Napredna zmaga.** Na volitvah v okrajni šolski svet v kranjskem in kamniškem okraju je zmagalo napredno učiteljstvo s svojimi kandidati. — V ljubljanski okolici so zmagali Slomškarji, in sicer: Lavtizar in Ravnikar kot zastopnika ter Bajec in Bregar kot namestnika. Napredna lista (Žirovnik-Petrič-Lokar-Korbar) je ostala v manjšini. Razlika znaša 10 glasov. Če pa pomislimo, da se 5 upravičencev volitve ni udeležilo, 5 jih je pa oddalo prazne glasovnice, tedaj se klerikalna večina sumljivo skrči. Vprašanje je tudi, kako bo zastopal koristi učiteljstva n. pr. Ravnikar, ki je v deželnem zboru glasoval — proti izboljšanju učiteljskih plač. Takega zastopstva si ne voli na vsem svetu noben stan, vredni so ga samo naši Slomškarji! Bodi jim!

Štajerske vesti.

— **»Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju«** je sklenila nadalje pogodbo s tvrdko Kunz, zaloga kave, Čelje, Ring št. 4. Od vsakega nakupa dá 3 % popusta. Priporočamo jo prav toplo. Pri tej priliki opozarjamo na listo naših dobaviteljev v koledarčku »Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge« na str. 44. Letos je nam in našim zadrugnikom ta gospodarska naprava dala lep dobiček, ki bi se seveda še bolje obnesel, ako bi vsak zadrugnik ali njegov namestnik zahteval od tvrdke, da se vsaka, tudi najmanjša vsota zapiše v kontrolno knjižico. Zahtevajte letos za vsak nakup listek iz kontrolne knjižice, da bo prihodnje leto ta lepa gospodarska naprava dala še večji dobiček.

— **Slovensko učiteljstvo na Spodnjem Štajerskem** bo z velikim zanimanjem čitalo sledečo notico, ki jo je priobčil „Slovenski Gospodar“ dne 23. januarja: »Deželni zbor ima nalogo, zvišati učiteljstvo plače, a kmetom naložiti zato nove deželne doklade. Vse drugo, kar liberalci govorijo in pišejo, je le pesek v oči nevednim. Liberalna stranka sloni na učiteljih, naša na kmetih, zato pa gredo kmetje s Kmečko zvezo, učitelji z

liberalno stranko. Videti hočemo, kdo bo močnejši. Tisti učitelji, ki so se doslej izogibali vsakega dela za narodno stranko in celo posedali po farovžih, so dobili s tem dopisom „Slovenskega Gospodarja“, čigar glavni urednik je dr. Korošec, zasluženost zahvalo.

—š— Šolsko nadzorstvo. Po slov. časopisu so krožile zadnji čas tožbe, češ da je neopravičeno, da se je inšpektorat za spodnještajerske izvenmestne nemške ljudske šole razdelil, ker ima ta delitev baje edini namen, Spodnji Štajer hitreje ponemčiti, kar je po poročilu „Učit. Tov.“ nemško konjiško učit. društvo brez ovinkov javno priznalo. Spodnještajersko slov. učiteljstvo je popolnoma istega mnenja, in to tembolj, ker so nekateri slov. nadzorovalni okraji vsaj dvakrat večji (po številu razredov namreč), a ni nihče niti z mezinemcem ganil, da bi se n. pr. reveža Heriča ob priliki imenovanja novi šol. nadzornikov razbremenilo z razdelitvijo njegovega nadzorovalnega okoliša (tudi ostali okoliši so potrebni delitve!), dasi se je javnost na te nezdružive razmere v spodnještajerskem šolstvu dovolj jasno opozorila, in sicer pravočasno in s podrobno statistiko v 11. številki predlanskega „Učit. Tov.“ Po toči zvoniti je prepozno, gospodje! Naši poslanci rajši obstruirajo in puste, da gre Nemcem pšenica v klasje, namesto da bi na kaj pametnega mislili. Niti migljaja s kolom ne razumejo! Žalostno!

—š— Mohorjeva družba — kako ceni učiteljstvo. V letošnjem Mohorjevem koledarju so Mohorjani fare Polensak v ptujski dekaniji razvrščeni tako-le: Podplatnik Jože, župnik; Šamperl Mha, Cvetko Fr., cerkv. ključarja; Kolarič Anton, mežnar; Kovačec Alojz, organist; Kukovič Anton, nadučitelj itd. Komentarija menda ni treba!

—š— Vzajemnost pa taka! Pri Sv. Lovrencu v Slov. gor., enem najbolj klerikalnem gnezdu te lepe spodnještajerske pokrajine, stanuje neki vpokojeni — a še ne prestari — župnik v šoli (pa menda ne iz ljubezni do nadučitelja!), dasi imajo v farovžu dovolj prostora za najmanj pet fajmoštrov. Zakaj pa ne vlada povsod taka vzorna vzajemnost med učiteljstvom in duhovniki, gospa Farkaševa, kaj?!

—š— Začetek ravnopravnosti. Naš sl. deželni šolski svet je prišel ob letošnjem novem letu do spoznanja, da žive na Štajerskem tudi Slovenci. Ko je slov. učiteljstvo pred dvema letoma zahtevalo za uradne konference slov. poslovni jezik, še tega ni vedel; takrat je rekel, da naj ostane le vse pri starem, torej pri nemškem poslovnem jeziku. V začetku tega leta pa je vendar začel izdajati poleg nemškega Verordnungsblatta tudi Narodbeni list. Seveda slov. učiteljstvo na tega novorojenčka ne sme biti preveč ponosno — posnemati ga že celo ne sme — zakaj v 1. številki tega po dež. šol. svetu samem urejevanega lista se nahaja nič manj nego 142 pravopisnih, slovniških, jezikovnih in tiskovnih napak. Cenijo pa zdaj v Gradcu slov. jezik bolj kot nemški, zakaj slov. naredbenik stane 7 kron nemški pa le 5 K na leto! Napredujemo torej vidno! Tudi Štajercem se bodo torej vremena zjasnila!

—š— Nova slovenska deklška šola v Celju. Stavba nove slovenske deklške šole se bo sedaj pričela. Zidali jo bodo na Gologrančevem prostoru v Gaberju tik Celja. Zidalo se bo dvonadstropno poslopje s 13 šolskimi sobami. Deset jih bo za osemrazredno deklško šolo, tri pa za paralelke za okoliško deško šolo. Stroški so proračunani na 150.000 kron, Gaberje bo s tem veliko pridobilo.

Tržaške vesti.

—t— Draginjsko doklado je dovolil tržaški mestni svet v svoji seji dne 22. januarja tržaškemu učiteljstvu. Doklada se bo delila pod istimi pogoji in v isti odmeri kakor lansko leto.

—t— Tržaška podružnica »Lege Nazionale«. Najvišjo svojo institucijo imenuje Italijani »Lego Nazionale«. Priznati se jim mora, da kar gorijo za »Lego«. Razne poletne in zimske, pomladne in jesenske prireditve »Legi« v korist donajajo velikanske dogodke. So italijanski kraji, ki kar tekmujejo med seboj, kdo bo dal več za »Lego«. Umevno, da se v Trstu vsako leto nabere mnogo denarja za »Lego«. Na občnem zboru tržaške podružnice, ki se je vršil v nedeljo, se je konstatiralo, da nabere Trst za »Lego« na leto okoli 200.000 kron. Od tega zneska porabijo za Trst in okolično 50.000 kron, 150.000 kron pa izroče centrali. Slovenski so občni zbori »Lege«; kake navdušene govore je slišati na občnih zborih, ognjivite bešede padajo na rodovitna tla. Tako je bilo tudi v nedeljo v Trstu na občnem zboru Tržaške podružnice. Govorili so dr. Vidacovich, neizogibni Riccardo Pitteri, dr. Cofler, in navdušenja za »Lego« je odmevala dvorana. — Blagajnik Conighi je povedal, da je bilo dohodkov 203.745 K 81 v, stroškov 52.978 K 53 v;

torej ostane centrali 150.767 K 28 v. — Požrtvovalnost za »Lego« med Italijani je velika. Vsi žrtvujejo za »Lego« v vseh svojih slojih imajo Italijani darovalce in darovalke za »Lego«. Vidacovich ni omenil le onih, ki so žrtvovali večje vsote za »Lego«, marveč je povedal, da je tudi uboga šivilja Teresina Sterni zapustila od truda svojih rok 50 K za »Lego«, in Vidacovich je rekel, da je ta vsota zaklad, ker vsebuje prihranek iz življenja polnega dela in muke. . . . Nato pa je vzkliknil: Guai a fermarci! Gorje, ako se ustavi to delo. . . . Kakor je izgubljen, kdor se odpočije v belih puščavah planinskih in zadremlje, tako more nam prestanek, morda kratek, odnesti sadove dela mnogih let. Naprej torej za »Lego«, naprej za idejo domovine. . . . Tako je govoril Vidacovich. Iz njegovega govora je razvidno, kako navdušeni so Italijani za svojo »Lego«, kako jo hočejo ohraniti, da jim donaja dotoka v njihove vrste. . . . gorje pa, ako se ustavi to delo! Ako se ustavi raznarodovanje Slovencev in Hrvatov v primorskih deželah, ako ne bo več dotoka iz teh v italijanske vrste, potem so podobni Italijani utrujencu v planinskem snegu, ki je zadremal in zaspal za večno. . . .

—t— Boj za slovensko šolstvo v Trstu. Na zadnji občinski seji se je trudil znani Mrak dokazovati zopet, da v Trstu ni Slovencev. Smešen mož! Dr. Wilfan je stavil predlog za načrt za osnivanje slovenske ljudske šole v Trstu. Puecher pa, naj tržaška občina prevzame C. M. šoli pri Sv. Jakobu in v Vodovodni ulici. Oba predloga sta seveda — padla.

Koroške vesti.

—k— Moderna pedagogika na Koroškem. Razentega, da sedanja šola muči na pretiran način slovensko šolsko mladino, se vedejo učitelji proti otrokom ne samo neljubeznivo, temveč naravnost sovražno. Na utrakvističnih šolah je predpisan ravno tisti učni smoter kakor na enojezičnih nemških, vendar pa morajo slovenski otroci obvladovati vse predmete v nemškem jeziku. V istem času, ko si prisvajajo nemški otroci samo učno snov, si morajo slovenski otroci osvajati tudi še tuji jezik. In gorje, ako ne zadovoljujejo zahtevam! Da postavljajo otroka izven klopi in ga devljejo klečat — to so malenkosti. Da ga postavljajo v mrazu pred sobna vrata in puščajo tam po ure, to se dogaja mnogokrat. Učitelj niti ne misli nato, da škoduje učenču ne samo fizično, ampak da mu krati tudi pouk. Slišal sem, da dajejo mlade učne osebe učence klečati z golimi koleno na pesek, ki ga posujejo po tleh, in pa na trioglati polena! Neka učiteljica je dala stat dečka »Habt acht« in mu dala meter v kvišku vzdignjene roke, tako da je izgledal revež, kakor bi bil na križ razpet. — Ako je nas kdo v hudi vročini zaspal v šoli, mu je dal učitelj kvečjemu malo »pošnofat«, da je kihnil; zdaj pa pomaka učiteljica zaspancu glavo v skledo mrzle vode, da se popolnoma zdrami. To diši silno po srednjeveški vzgoji, in moderna pedagogika ima zaslug, da uvaja tako — kulturo na Koroškem. In to imenujejo Nemci — Fortschritt!

Splošni vestnik.

Podpora ljubljanskemu učiteljstvu. Kakor znano, je občinski svet ljubljanski v podporo učiteljstvu 6000 kron privolil. Kranjski deželni odbor je na pritožbo klerikalnih protestantov Kregarja in Štefeta ta sklep razveljavil. Občinski svet je pa v sinočni seji sklenil, da se zoper sklep deželnega odbora pritoži na upravno sodišče. Tako bo naposled učiteljstvo proti volji deželnega odbora dobilo podporo.

Volitev članov v c. kr. deželni šolski svet. Občinski svet ljubljanski je izvolil svojim zastopnikom v c. kr. deželni šolski svet g. prof. Jos. Reisnerja in namestnikom pa tov. učitelja Engelberta Gangla. Kedar bodo na dnevnem redu važnejša ljudskošolska vprašanja in imenovanja, bo zahajal k sejam tov. E. Gangl, sicer pa g. prof. Reisner. Vse svoje želje in pritožbe naj pošilja ljudskošolsko učiteljstvo naravnost tov. Ganglu v Idrijo.

Učiteljski gospodarski program. P. n. učiteljice in učitelje prosimo, da kupujejo svoje oblačilne potrebščine pri tvrdkah Fran Ksav. Souvan in Gričar & Mejač v Ljubljani, ker obe tvrdki podpirata od izkupička učiteljski konvikt.

Slovenska šolska Matica. „Letopis“ za l. 1912 se je začel staviti; prihodnji teden se bo stavil imenik članov. P. n. gg. poverjenike, ki še niso poslali imenika in letnine (glej zadnjo številko Učit. Tovariša!) prosimo, da to store v enem tednu, ker sicer ne bo mogoče natisniti imenika dotičnega okraja. — Kdor želi postati

še član za l. 1912, blagovoli poslati 4 K naravnost Slovenski šolski Matici v Ljubljano.

Agitirajte za svoje glasiló!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

Listnica uredništva.

Iz srednješolskih krogov: Poslano smo prejeli in porabimo prihodnjič. Hvala!

Alojzij Luznik

Dornberg pri Gorici, Primorsko.

Slike, pohištvo, glasovirji, harmoniji, šolske in društvene zastave. Kdor želi cenik za pohištvo, naj blagovoli naznaniti, rabi li opravo za spalnico, obednico, katere komade itd. Vsi izdelki najsolidnejši. Cene zmerne. Plaćevanje po dogovoru.

Slovensko Abecedo

za ženska ročna dela
(il. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad
priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,
Krojaška ulica 8./II.

Kjigoveznica

Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela,
galanterijo, passepartuje itd. Posebno
močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

Tovarna šolskih zvezkov M. Grubbauerja sinovi Line ob Donavi

priporoča slav. učiteljstvu svoje izvrstne izdelke, posebno zvezke in risanke za ljudske šole. — Zvezki se dobivajo v vseh trgovinah papirnatih stroke v mestu in na deželi.

Solidno delo! Postrežba točna! Dober papir!

Zastopstvo za Kranjsko: Jos. Hočevar, Ljubljana, Dunajska cesta št. 63.

Znamenje

pravega Franckovega pridatka za kavo je kavni mlinček. — Nahajajo se pa tudi ponaredbe. — Tedaj pozor pri nakupu!

Pravi :Franck: izdeluje se iz najboljših sirovin.

Tovarna v Zagrebu.

sl. im. 119-24574

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

Franciškaška ulica št. 8

priporoča

vsakovrstne tiskovine za knjigovodstvo

za biblioteke, meščanske, obrtne in trgovske šole.
V Ceniki zastonj in poštnine prosto. V

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -

Sv. Petra cesta št. 2.

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Anton Krušič,

krojaški mojster in trgovec
v Gorici

Tržaška ulica št. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarnen

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

— poleg „Figovca“ —

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, aparate za fizikalne polizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stek arska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

